

Llum, més llum, llum mediterrània!

Autoria: Berna Blanch

Títol: *Etèria, tractat sobre la llum*

Editorial: Neopàtria, Alboraia, 2024

78 pàgines

El 4 d'octubre, a la vila de Nules, s'atorgaren els premis de poesia de 2024. Es tracta d'uns jocs florals que ja sumen set dècades, setanta edicions. Per moltes felicitats i llarga vida als premis en la nostra llengua! Durant el mateix acte, es presentà l'edició del poemari que va rebre la Flor Natural —nom que rep aquest guardó— el passat 2023: *Etèria, tractat sobre la llum*, del catarrogí Berna Blanch. Entra, d'aquesta manera, a formar part de la col·lecció poètica que està construint l'editorial Neopàtria amb diversos premis destacats i veus consagrades de les nostres terres.

En aquest poemari, Berna Blanch, qui va ser coeditor de la revista *Diàfora*, explora un ens tan quotidià com la llum, pa nostre de cada dia, i que, paradoxalment, al comú dels mortals ens passa desapercebut la major part del temps. El poemari es presenta des del subtítol com un tractat sobre la llum, però podem considerar-lo, més encara, una oda, un agraïment universal, car sense la llum la humanitat no seria possible: “l romanc quiet, / orfe, esperant-te, / els ulls buscant els camins / que obriràs en la

llunyania, / a l'alba, quan tornes". Es constitueix la llum, doncs, com el vertader messies i salvador de tota forma de vida.

A l'inici, entre d'altres, podem trobar un epígraf: "escrit entre els raigs del sol / al cos que s'ofrena / immens amor de llum que mai no acaba". Blanch s'acomiada d'aquesta subtil manera d'un altre catarrogí, en Ramon Guillem, qui dissortadament ens va deixar el passat mes de setembre. Servisquen aquestes paraules d'homenatge. Pel que fa als epígrafs, si hi ha un exercici filològic que m'estime, és la tasca que fan alguns poetes i que es manifesta en aquests paratextos. Com els gemmòlegs, cerquen entre els poemaris allò que escau, la perla que els interessa i que els parla de l'objecte que els preocupa. M'estime aquesta tasca perquè exposa un treball de mesos, d'anys, d'una vida, potser, dedicada a l'objecte d'estudi, un element que per algun motiu especial atrau la mirada desautomatitzada del poeta. En aquest cas, l'objecte preciós és la llum. El poeta llig i troba entre milers de versos la paraula clau, com hem vist als versos de Guillem, l'atresora a la seua biblioteca, potser reproduïx el vers en un document ad hoc a fi que mai no es perda, a fi de poder tornar-hi. Finalment, de vegades —no passa sempre—, tota la col·lecció s'unifica i cobra un sentit superior en un llibre, casant en poètic matrimoni veus inesperades com ara les de Maria Beneyto, Maria Carme Arnau, Joan Salvat-Papasseit o Hugo Mujica amb la d'aquell qui subscriu. S'uneixen així, com si fos un monogràfic, els pensaments i les imatges de la societat poètica al voltant d'un mateix ítem per aixecar, reforçar i acompanyar la paraula, i la doten, a més a més, d'un fons col·lectiu.

A propòsit de la col·lectivitat, si bé Berna Blanch repara en la llum des d'una perspectiva personal i genuïna, sembla de vegades que ens parla la humanitat. Com si fos l'abstracció humana aquella que per primera vegada observa la llum i s'adona de la seua força, de la seua vida i de la seua virtut: "He vingut a buscar-te a la platja, / expressar-te és mirar l'horitzó [...] T'intuïsc intemporal, originària, / part de mi que et trobe / en la consumació del teu viatge".

Hi ha quelcom de col·lectivitat, llavors, i hi ha quelcom de desautomatització, ja ho hem dit. La mirada dels poetes, sovint, es caracteritza per veure la bellesa del que és quotidià, per posseir l'habilitat, la capacitat de veure més enllà, de reparar dues vegades en allò que les nostres mirades ja no consideren. Una vegada enfocat en

l'objecte de destí, el poeta ha de ser capaç d'analitzar, d'extreure una veritat més profunda, més íntima i al mateix temps més universal. Quan el poeta aconsegueix això —no és gens fàcil— produeix una gesta simbòlica molt valuosa: és com si ens tornes una mica de la humanitat perduda a nosaltres mateixos, els éssers humans, una gesta prometeica. Aquesta proesa, en la mesura en què ens torna una miqueta de la nostra humanitat i ens allunya de l'alienació en què vivim és, també, una feta humilment revolucionària.

Per mitjà d'aquest poemari, Berna Blanch aprofundeix en la llum, el sol, l'alba, un motiu que ha acompanyat a l'ésser humà des de l'inici dels temps. Ara bé, a mi m'agradaria pensar, potser en un acte banalment xovinista, que la nostra llum mediterrània té quelcom d'extraordinari, car ha inspirat a Berna Blanch aquest tractat com ja va inspirar a Sorolla i d'altres. Es tracta d'un motiu que han compartit artistes valencians des de temps immemorials: “Hom diu que la claror de la llum de València és superior a la de les altres ciutats d'al-Àndalus, i és veritat, perquè l'atmosfera hi és sempre resplendent, sense que mai res no arribe a enterbolir-la”, clama un text atribuït al poeta xarq-andalusí Al-Adjubí.

Marc Caballer i Galcerà